

miel nuyens

Het onderwijs « over de krant » en het onderwijs « met de krant » in de middelbare school

Licentiaatsverhandeling, Fac. Soc. Wet., Leuven 1973,
(Promotor : L. Boone)

De socialisering van het individu wordt traditioneel bewerkstelligd door een aantal instituties, waaronder het gezin, de school en de massamedia zeker niet de onbelangrijkste zijn.

Het lijkt nu zo dat een enorme dosis der cultuur juist in deze instituties haar legitimering vindt.

Dit impliceert tevens dat de mogelijkheid bestaat dat deze instellingen intense verdedigers gaan worden van de traditionele waarden en structuren en aldus een rem gaan vormen voor gefundeerde sociale verandering.

Vooraf het onderwijs schijnt te behoren tot een der meest systeembevestigende instituties der samenleving. Het is immers zo dat ondanks de snelle evolutie van kennis en wetenschap der laatste decennia, de school veelal bleef vastgeankerd aan het klassieke opvoedingspatroon. « Het onderwijs is voor de enkeling een tweede sociale geboorte, waardoor hij ingelijfd wordt in de samenleving door systematische indoctrinatie van haar normen en waarden. » (1)

Het gemis aan integratie der actualiteit in het onderwijsplan, het unilaterale doceren, de geest van competitie, Strebung en selectie, het gebrek aan team work zowel bij leraars als bij leerlingen, de gebondenheid aan het programma, zijn elementen welke in de discussies over het huidige onderwijs sterk opgeld maken. Hiertegegenover wordt een vorm van leren geplaatst die gericht is op sociale verandering, persoonlijkheidsvorming, creativiteit, vrije keuze van het studiepakket en zelf-initiatief, elementen waartoe het projectonderwijs wel ruimere mogelijkheden biedt.

In deze optiek menen wij dat er kansen worden gecreëerd voor de massamedia en meer specifiek voor de krant. Het dagblad biedt immers de kans de jongeren op een directe manier te confronteren met de meest actuele problemen.

Hieraan wordt nochtans de onmiddellijke voorwaarde gekoppeld dat men de jeugd t.o.v. de krant en de media in toto kritisch leert staan, wat o.i. inhoudt dat men hen in eerste instantie introduceert in de functies en dysfuncties van het perswezen. Wat nu de belangstelling der jongeren voor de pers betreft, menen wij op basis van de onderzoekingen van het CeCoWe (2) en van Van Buggenhout (3) te mogen stellen :

- 1) Dat de jeugd tussen 16 en 20 jaar een vlijtig krantenlezerspubliek is.
- 2) Dat hun leesgewoonten wel erg variëren, maar zich toch uitermate toespitsen op ontspanningsrubrieken ; dat ook politieke berichtgeving bij velen belangstelling wekt maar de maatschappelijke interesse der jongeren geringer schijnt.
- 3) I.v.m. de kennis van het bestaan, de strekking en nationaliteit van zowel binnen- als buitenlandse dagbladen en persagent-schappen lijken de resultaten zonder meer ontgoochelend.

Is het niet gewenst even stil te staan bij het feit, dat zelfs mensen met een hoger-onderwijsopleiding slechts erg vage noties hebben over instanties die in grote mate bepalen op welke manier soms belangrijke politieke en beleidsbeslissingen bij ons zullen overkomen.

Wanneer zij geen, of praktisch geen weet hebben van het bestaan en de werking van deze instellingen, leiden wij hieruit af dat hun kennis i.v.m. het informatieproces in de media ook ver te zoeken is. Dit impliceert tevens dat mensen welke geroepen schijnen te zijn om niet onbelangrijke posities in de samenleving in te nemen, waarschijnlijk ook weinig inzicht zullen hebben in het feit in hoeverre bepaalde vormen van nieuws kunnen worden verdraaid en gemanipuleerd in functie van bepaalde belangen van deze nieuwsleveranciers.

In een volgend hoofdstuk werd getracht, op basis van een beperkte enquête afgenomen bij een veertigtal leerkrachten uit het Turnhoutse, uit te maken in hoeverre er in de middelbare instellingen van deze gemeente aan onderwijs over of met de krant wordt gedaan. Wat de directieleden der onderwijsinstellingen betreft stelden wij vast dat de meesten erg sceptisch stonden tegenover het systematisch invoeren van de krant in het leerprogramma, maar anderzijds het occasioneel gebruik ervan toejuichten.

Het nut van het onderwijs « over de krant » schenen de schooldirecteuren over het hoofd te zien ofwel sterk in twijfel te trekken. Het zijn vooral de praktische elementen (budget), het gemis aan het bestaan van een pedagogisch verantwoorde methode, het leerprogramma dat door velen nog als een « grondwet » wordt aangezien, die de directies afschrikken om een dergelijk initiatief te stimuleren.

Vanuit het standpunt van de leerkrachten kon worden opgemerkt, dat er relatief weinig tijd wordt besteed aan het onderwijs over de krant, en dat wanneer dit toch voorkomt, het meestal in het kader van de vakken Nederlands en geschiedenis gebeurt.

Verder blijkt dat de argumentatie voor het NIET onderwijzen over het medium krant uitermate zwak is en velen de indruk geven over de noodzaak hiervan nog niet te hebben nagedacht.

Vooraf de onderscheiden informatievormen en de maatschappelijke functies van de pers schijnen bij de leerkrachten de meeste aandacht te genieten.

Uit de resultaten bleek eveneens dat er bij de leerlingen weinig of geen voorkennis i.v.m. de pers te noteren viel, maar dat er via de lessen « over de krant » toch een zekere interesse-toename waar te nemen was.

Wat het onderwijs « met de krant » betreft kwamen wij tot de vaststelling dat :

- er door de leerkrachten meer aan onderwijs « met » als aan onderwijs « over » de krant wordt gedaan, hoewel beide aspecten dikwijls gecombineerd worden ;
- het actueel maken van het onderwijs het belangrijkste motief hiertoe schijnt te zijn, terwijl de oppervlakkigheid en de subjectiviteit der dagbladen er sommigen van weerhouden deze in de klas te gebruiken ;
- het occasioneel gebruik van de krant nog steeds de bovenhand haalt t.o.v. het regelmatig of systematisch aanwenden ervan ;
- de leerkrachten van buitenuit bijzonder weinig informatie ontvangen i.v.m. « methodisch » gebruik van de krant ;
- het onderwijs « met de krant » zich dan ook veeleer beperkt tot experimenten en dat er qua methode en doelstellingen moeilijk een algemene trend is waar te nemen ;
- ook hier het individuele werken der leerlingen nog steeds de voorkeur schijnt te genieten op het groepswerk ;

- verschillende leerkrachten menen dat het onderwijs « met de krant » de interesse der leerlingen stimuleert en hun lectuur van kranten doet toenemen ;
 - anderzijds andere audiovisuele middelen bruikbaar schijnen te zijn dan de krant omdat ze directer in functie van « de leerstof » kunnen aangewend worden, en het bruikbare materiaal meer aangepast is aan het niveau der leerlingen.
- In een laatste hoofdstuk werden enkele « lesmodellen » uit de vrij beperkte literatuur weergegeven. (4)

Miel NUYENS

Verwijzingen

- (1) BAECK, L., In «Groeï en onkruid in de welvaartstaat», De Nederlandse Boekhandel, Antwerpen/Utrecht 1972, p. 165.
 (2) Wetenschappelijke staf van het CeCoWe., in «Jeugd en Pers», Leuven, 1970.
 (3) VAN BUGGENHOUT, J., «Jonge generatie en krant», Univresa, Wet-teren, 1971.
 (4) KERSTIENS, L., «Medienkunde in der Schule», Verlag Julius Klinkhardt, Bad Heilbronn/O.B.B., 1968.
 «Presse Actualité», Paris, nr. 62, décembre 1970.
 SCHONKEN, N., VAN MAELE, L., «Krantenlezen op school», in «Impuls voor open schoolgemeenschap», 3e Jg., nr. 1-2, september-november 1972.

(ADVERTENTIE)

**HET
NIEUWSBLAD**

N.V. DE STANDAARD
 EM. JACQMAINLAAN 127
 1000 BRUSSEL

peter boby

De opvattingen van K. Marx en F. Engels over de pers

Licentiaatsverhandeling, Fac. Soc. Wet., Leuven 1973,
 (Promotor : L. Meerts)

Deze verhandeling beoogde een chronologisch overzicht te geven van de journalistieke bedrijvigheid van Marx en Engels en tevens een beschrijving van hun opvattingen over de journalistiek, met de verscheidene problemen hiermee verbonden, zoals censuur, persvrijheid, perswetgeving, rol van een krant, enz.

Men mag het belang van het journalistieke werk van Marx en Engels niet onderschatten. In de periode waarin zij als journalist werkten, volgden zij op de voet de economische en politieke gebeurtenissen en verzamelden zij een grote hoeveelheid gegevens voor hun latere historische werken.

Tot op heden grijpen de meeste werken over een marxistische en communistische pers terug naar Lenin. Bij hem was er reeds sprake van een « partij-pers ». Als zodanig kon hij dan ook al concrete en praktische richtlijnen geven waaraan de kranten zich moesten houden. Deze concrete en duidelijke richtlijnen zullen we echter bij Marx en Engels niet terugvinden. Zij hebben geen expliciet werk over de eigenlijke rol van de pers of van de journalist geschreven. Hun opvattingen ter zake moeten we dan ook hoofdzakelijk zoeken in gelegenheidsartikelen over bepaalde actuele gebeurtenissen van hun tijd die in verband werden gebracht met de pers.

Marx bevond zich ook in een gans andere situatie dan Lenin. Hij had geen partijapparaat ter beschikking en schreef steeds in voor hem alles behalve aangename omstandigheden.

Vertrekkende van een beknopt overzicht van de situatie van de pers in Duitsland in de 19e eeuw, kwamen we tot Marx' eerste contact met de pers. Als 24-jarige werd hij na korte tijd hoofdredacteur van de « Rheinische Zeitung für Politik, Handel und Gewerbe ». Deze krant werd te Keulen uitgegeven in 1842 en reeds in februari 1843 door de overheid verboden. Deze politiek-journalistieke bedrijvigheid in Keulen was voor Marx niet alleen een vuurproef, doch ook de beslissende stap in de politieke praxis en een confrontatie met de dagelijkse problemen. In zijn studententijd had hij weliswaar filosofie en rechten grondig gestudeerd, het redactiewerk dwong hem echter zich nu met de economie bezig te houden, met materiële problemen, met de ellendige toestand van het proletariaat.

In 1848 vinden we Marx terug aan het hoofd van een door hem opgerichte krant : de « Neue Rheinische Zeitung, Organ der Demokratie ». Deze krant kondigt zich aan als orgaan van de democratie, en ziet in de situatie van Duitsland als eerste en noodzakelijke plicht het samengaan van radicale democraten uit de burgerklasse met de proletariërs tegen het éénheidsfront van feodale machten en conservatieve burgerij.

De uitwijzing van Marx in mei 1849 en de repressailles tegen de andere redacteuren van de blad dwongen de redactie het verschijnen van de krant stop te zetten. Het laatste nummer verscheen in rode druk.